

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

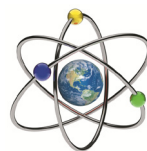
№10(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 480 sahifa,
9-oktyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361

MUNDARIJA

Informatika ta'limida gamifikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	10
Xalikov Akbar Tilovberdiyevich	
Terminologik kompetensiya bo'lajak shifokor kasbiy kompetentligining komponenti sifatida	14
Namazova Munavvar Oltibekovna	
Alisher Navoiy merosi asosida ota-onalarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish	17
Rashidov Javohir Akram o'g'li	
Negotiating Communicative Power and Social Hierarchy in English and Uzbek Literary Discourse: A Comparative Pragmalinguistic Study	22
Nodirabegim Xonturaeva	
STEM yondashuvi asosida o'quvchilarda robototexnika ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy-pedagogik jihatlarini	31
Nasimova Hikoyat Nosirovna	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	37
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Ingliz va o'zbek o'rta asrlar adabiyotining shakllanishi va taraqqiyot omillari: qiyosiy-tipologik tahlil	41
Atanazarova Shoxida Baxramovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy qadriyatlarni sel texnologiyasi asosida shakllantirishning metodik imkoniyatlari	47
Normurotova Aziza Karim qizi	
Tarjimonlik kompetensiyalarini rivojlantirish	52
Karayeva Karima Nabiyevna	
Ixtisoslik modullari asosida bo'lajak logopedlarning diagnostik-korreksion kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	57
Sarimsoqova Maftuna Obidjon qizi	
O'smir yoshdagi o'quvchilarda internet tobeligining psixologik omillari va uni bartaraf etish yo'llari	61
Toshpo'latova Nodira Xudjamurodovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning psixologik asoslari	65
Jumanova Nasiba Sherboyevna	
Kasbiy ta'limda "media va axborot savodxonligi" fanini o'qitishda o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	69
Shomirzayev Baxtiyor Nazarovich	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	74
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Blended-learning modeli asosida iqtisodiyot fanining o'quv samaradorligini oshirish va o'quv natijalarining sifatini baholash	78
Abdimurodova Luiza Abdimurod qizi	
Tpack modeli asosidagi mashqlar tizimi orqali talabalarning lingvokognitiv kompetensiyasini rivojlantirish ...	85
Allamuratov G'ofur Ashurovich	
Periphrasis as a Mechanism of Secondary Nomination in English And Uzbek: a Comparative Linguo-Semantic Study	90
Fazilov Odil	
Fizika ta'limida STEAM yondashuvi asosida barqaror rivojlanish kompetensiyalarini shakllantirish	97
Omonova Sitara Zafar qizi	
Raqamli ta'lim muhitida generativ sun'iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish orqali pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	102
Rizayeva Sanobar Davlataliyevna	

Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanish sinergetik ekotizimini adaptiv transformatsiyalash mexanizmlari.....	108
Supiyeva Buxolida Abduvaliyevna	
Rahbar kadrlarning boshqaruv kompetensiyalarini baholashda psixologik-intellektual o'yin texnologiyalaridan foydalanish	113
To'raxo'jayeva Ra'no Rustam qizi	
Matn bilan ishlashning zamonaviy texnologiyalari (10-sinf ona tili darslari misolida)	118
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Развитие познавательной активности учащихся 6 классов госпитальной школы в процессе самостоятельной работы по ботанике с использованием ИКТ	124
Баходирова Камола Комиловна, Хошимова Гулзода Ойбековна, Рустамова Нозима Фазлиддиновна	
Развитие медиаменталитета студентов в условиях интеграции искусственного интеллекта и витатенных образовательных технологий: модель, методы и критерии оценки.....	130
Рустамова Нодира Рустамовна	
O'quvchilarning aqliy mehnat kompetensiyasini rivojlantirishda tafakkur operatsiyalarining o'rni	137
Eshmonov Moxirjon Baxtiyor o'g'li	
Yosh bokschi'larni tezlik reaksiya dinamikasini rivojlantirish mexanizmlari	140
Malikzoda Abdulatif Abdubannon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning ijtimoiy moslashuvini shakllantirishda pedagog-tarbiyachining roli	148
Rahmonqulova Xolida Bosimovna	
10–12 yoshli futbolchilarda aerobik chidamlilikni rivojlantirishda maxsus suzish mashqlari kompleksining ilmiy-metodik asoslari	152
Akromov Shoxrux Jamshid o'g'li	
Fikr tarbiyasiga oid nazariy yondashuvlar, konsepsiyalar va metodologik mexanizmlar	159
Ismoilova Gulrux Ulug'bekovna	
Milliy identiklikning nazariy-konseptual asoslari va jamiyat taraqqiyotidagi ijtimoiy-falsafiy ahamiyati	163
Salimov Doniyor Musurmonovich	
Authentic Materials in Preschool English Teaching	169
Eshboeva Durdona Alisher qizi	
Elektron o'quv adabiyotlarni yaratish metodikasi.....	174
Adasheva Mavludaxon Umataliyevna	
Axborot-ta'lim resurslaridan foydalanishning zamonaviy metod va yondashuvlari: "resurs - metod - natija" modeli.....	180
Alijonova Shahnozaxon Kozimjon qizi, Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Ko'rishda nuqsoni bor shaxslar ijtimoiy integratsiyasining shaxsiylik omillari.....	184
Tohirova Mohigul Umir qizi	
Oliy ta'limda moslashuvchan ta'lim shakllari sharoitida kompetensiyaga asoslangan o'qitish metodikasini raqamli transformatsiya qilish modeli	190
Xojimurodova Muxlisa Fayzulla qizi	
Tayyorlov guruhidagi bolalarning atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatini shakllantirishning innovatsion texnologiyalari	195
Sirojiddinova Nilufar Qodirali qizi	
Bo'laklab integrallash formulasini muammoli ta'lim usulida o'rgatish metodikasi	200
Zaxriddinova Shaxlo Zahiriddin qizi, Arabova Jasmina Oybek qizi	
Maktab matematika kursida trigonometriyani o'qitishda vizuallashtirish va raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	205
Turg'unpo'latova Shahnoza Sarvarjon qizi, Adashev Jobir Kadirovich	
Internetdan samarali foydalanishga doir lokus nazoratni shakllantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	211
Abduraimova Farida Ilhomovna	
Neyropedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarning o'quv-bilish qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	215
Abdixodirova Go'zal Erali qizi	

Dual ta'lim asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmi: tarkibiy qismlar va baholash mezonlari.....	220
<i>Akmalova Mohinur Zafar qizi</i>	
Fanlararo integratsiya vositasida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kreativ-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish.....	224
<i>Asqarova Fayoz Jasur qizi</i>	
Ingliz tilini o'qitishda yozish ko'nikmalarini rivojlantirishning sun'iy intellekt imkoniyatlari asosidagi metodik yondashuvlari.....	228
<i>Axmedova Sarvinov Hikmatovna</i>	
O'smir yoshidagi qizlarning xulqi og'ishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	232
<i>Erkinjonova Raximaxon Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	237
<i>Jabborova Ro'za O'rinbayevna</i>	
Ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy faoliyatida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish.....	244
<i>Mahamatnabiyeva Barno Abduqodir qizi</i>	
O'zbekistonda sog'lom turmush tarzini ta'minlovchi ustuvor yo'nalishlar.....	250
<i>Sadikova Asila Baxtiyor qizi</i>	
Koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodikasi.....	255
<i>Najimova Muxabbat Teshaboyevna</i>	
12–14 yoshli futbolchilarning jismoniy va psixologik holatini rivojlantirishda musobaqaoldi emotsional tayyorgarlikning ahamiyati.....	259
<i>Nazarov Rustam Nurali o'g'li</i>	
Darslarni tashkil etish mexanizmlarini takomillashtirish.....	263
<i>Shamsiyeva Inobat Qosimjonovna</i>	
Tayyorlov guruhi bolalarini ijodiy hikoya tuzishga o'rgatishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	268
<i>Egamberdiyeva Muqaddas Gupronqul qizi</i>	
Texnika oliy ta'lim tashkilotlarida obyektga yo'naltirilgan dasturlash fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	273
<i>Xodiyeva Shohsanam Baxtiyor qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kreativ pedagogik muhitni tashkil etish orqali bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish.....	280
<i>Kadirova Dildora Nadjatbekovna</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilarning huquqiy madaniyatini shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari.....	285
<i>Xamidova Malikaxon Oktamovna</i>	
Pedagogik improvizatsiya orqali nostandart ta'limiy vaziyatlarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	291
<i>Yuldashev Azamatjon G'ayratbek o'g'li</i>	
Talabalarda akademik mobillikni rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	297
<i>Shermanova Diyora Shakarboyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: pedagogik imkoniyatlar va ehtimoliy xavflar.....	301
<i>Abdullayeva Sarvinov Ulug'bek qizi</i>	
Mustaqil ta'limni tashkil qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mazmuni.....	306
<i>Mamurova Dildora Islomovna</i>	
Maktabgacha ta'limda bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etishning pedagogik asoslari.....	310
<i>Rustamova Mavluda Erkinovna, Sharafutdinova Durdona Akmelevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning o'zini o'zi boshqarish qobiliyati.....	314
<i>Xamdamova Gulhayo Xoshimovna</i>	

Национально-ориентированная методика обучения русской грамматике учащихся-билинггов в условиях Узбекистана	318
Кадирова Зарина Фархатовна	
Взаимосвязь лингвистических знаний и педагогических технологий в обучении русскому языку иностранных студентов	326
Яллабоева Зарина Бобохон кизи	
Alyuminiy mavzusini o'qitishda interfaol metodlarning ahamiyati	330
Abdisattarova Elmira Abdijamilovna, Bazarbaeva Aysanem Baxadir qizi	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish (K. Otaniyozov ijodi misolida)	333
Ruzmetov Xayitboy Kaxramonovich	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar asosida o'quvchilarning ijodiy (kreativ) qobiliyatlarini rivojlantirish.....	337
Sharipova Zarnigor Zarif qizi	
Kasbiy ta'lim muassasalari rahbar xodimlarining boshqaruv va marketing kompetensiyalarini bevosita faoliyat jarayonida takomillashtirish metodikasi	342
Tursunova Shoxista Hayitboyevna	
Kasbiy ta'limda xalqaro ta'lim dasturlarini joriy etishning pedagogik va boshqaruv mexanizmlari	346
Urazbaeva Aziza Uktamovna	
Informatika darslarida yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetentligini rivojlantirish metodikasi	351
Xo'jamberdiyeva Dilfuza Ikramovna	
"Kompetensiya" va "kompetentlik" tushunchalarining pedagogik mohiyati va ularning klassifikatsion xususiyatlari.....	354
Ergasheva Fazilat	
Shaxs, oila munosabatlarida rashkning jinsiy tafovutlanishi.....	359
Ummatova Sitora Shavkatulloyevna	
Fransuz va o'zbek tillaridagi fe'llarning monosemantik va polisemantik ifodalanishi	364
Bekmetova Munisa Karimbayevna	
Ilmiy-texnik atamalarni izohlashda kontekstning o'rne.....	370
Ruziyeva Gulnoz Temirqulovna	
Raqamlashtirish sharoitida adabiyot o'qitishni takomillashtirish bo'yicha metodik tavsiyalar	374
Oymatova Nilufar Mirjamolovna	
Maktabgacha ta'limda alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni erta aniqlash va korreksion-rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	377
Eshmaxmadova Aziza Xusniddinovna	
Refleksiv texnologiyalar vositasida akademik halollikni rivojlantirishning pedagogik tizimi va metodikasi	382
Obbosova Mukhtasarkhon Bakirali qizi	
O'zbek va turk tillarida ko'z/göz somatik leksemalarining semantik xususiyatlari va elektron lug'atda modellashtirish	386
Feruza Rahmatova, Rahmatova Feruza	
Bo'lajak tarbiyachilarning persepsiv kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	392
Murodova Farangis G'anisherovna	
Andragogik yondashuv asosida xotin-qizlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish.....	399
Suyunova Oysanam Orif qizi	
Zamonaviy yoshlarning psixik rivojlanishida ijtimoiy tarmoqlarning ahamiyati	403
Asila Akbaraliyeva Tojiddinovna, Nazarova Sevinch	
Методика формирования цифровой педагогической компетентности будущих педагогов в проектировании воспитательной деятельности обучающихся	407
Г. Н. Бердыханова	
Developing Professional Vocabulary of Music Students in English Through Context-Based Learning.....	413
Akbarova Moxichexra Rifatillayevna	

Imkoniyati cheklangan yosh nayza uloqtiruvchilarning kuch kobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	419
Baxshullayeva Maloxat Baxtiyor qizi	
Tibbiyot xodimlarida kasbiy stressni erta aniqlashning klinik-psixologik mexanizmlari va psixoprofilaktika modelini takomillashtirish	424
Egamov Egamberdi Azimjon o'g'li	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari...	428
Karimov Inoyat Allamovich	
Raqamli ta'lim jarayonida kasbiy kompetentlikni rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati	435
Komilova Zulxumor Xokimovna	
Oliy ta'limda hunarmandchilik va sun'iy intellekt texnologiyalari integratsiyasi asosida kreativ ta'lim muhitini shakllantirishning pedagogik asoslari.....	440
Mukumova Feruza Xudoyqulovna	
O'quvchilarda formativ baholash sharoitida cholg'u ijrochilikka oid kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishning shakl, metod va vositalari	445
Nazarova Sabrina Allaberdi qizi	
Masofaviy ta'lim texnologiyalari va LMS (Learning Management System) tushunchasi: Moodle, Google Classroom	451
Rabbimova Munisxon Mustafoyevna	
Muhandislik ta'limida abstrakt tafakkurni rivojlantirish muammosi va grafik dasturlash muhitlarining xorijiy tajribasi tahlili.....	456
Umarova Benazir Botirjon qizi	
Kombinatorik masalalarni algoritmlashtirishga o'rgatishda sun'iy intellekt asosidagi qo'llab-quvvatlash modeli: o'zbek manbalari tahlili va modelni asoslash	460
Valijonov Sarvarbek G'ofurjon o'g'li	
Oilaviy hayotning turli bosqichlarida kasbiy stress va emotsional regulyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning nazariy-psixologik asoslari.....	464
Yarashova Sitara Yermamatovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda ilmiy-tadqiqotchilik tafakkurini rivojlantirishning pedagogik modelini takomillashtirish	470
Atabayeva Muxlisa Erkin qizi	
Oliy ta'lim talabalarida matematik muammolarni tadqiqiy tahlil qilish asosida ilmiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik-nazariy asoslari	474
Qayumova Barno Abdishukurovna	

ZAMONAVIY YOSHLARNING PSIXIK RIVOJLANISHIDA IJTIMOIY TARMOQLARNING AHAMIYATI

Asila Akbaraliyeva Tojiddinovna

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti Psixologiya kafedrası katta
o'qituvchisi

Nazarova Sevinch

Pedagogika fakulteti, "Psixologiya" kafedrası 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola zamonaviy yoshlar hayotida ijtimoiy tarmoqlarning o'rni va ularning shaxs psixik rivojlanishiga ko'rsatadigan ijobiy hamda salbiy ta'sirlarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotning maqsadi – virtual muhitning o'smirlar va yoshlarning kognitiv jarayonlari, emotsional holati va ijtimoiy ko'nikmalariga ta'sirini atroflicha o'rganish hamda ijtimoiy tarmoqlardan unumli foydalanish bo'yicha psixologik tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot metodlari sifatida ilmiy-nazariy tahlil, qiyosiy o'rganish, shuningdek, L. Vygotskiyning madaniylashuv, L. Festingerning ijtimoiy taqqoslash, A. Banduraning ijtimoiy o'rganish va kognitiv yuklama nazariyalari asosida umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlar vizual tafakkur va tezkor axborot olishni rivojlantirsa-da, diqqatning bo'linishi, yuzaki fikrlash, dofaminga qaramlik, depressiv holatlar va real muloqotning zaiflashishiga olib keladi. Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri ikkiyoqlama xarakterga ega bo'lib, asosiy muammo platformalarda emas, balki foydalanish madaniyatidadir. Yoshlarda raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash va vaqtdan ongli foydalanish ko'nikmalarini ta'lim tizimi darajasida shakllantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, psixik rivojlanish, yoshlar, internet, kommunikatsiya, virtual muhit, yoshlar psixologiyasi, raqamli savodxonlik, kognitiv jarayonlar, diqqatning bo'linishi, emotsional holat, psixologik qaramlik, dofamin tizimi, ijtimoiy taqqoslash, ijtimoiy o'rganish nazariyasi, kognitiv yuklama, kommunikativ ko'nikmalar, virtual identitet, tanqidiy fikrlash, raqamli madaniyat, ruhiy salomatlik.

Abstract: This article analyzes the role of social networks in the lives of modern youth and the positive and negative effects they exert on an individual's psychological development. The study aims to comprehensively examine the impact of the virtual environment on the cognitive processes, emotional states, and social skills of adolescents and young people, as well as to develop psychological recommendations for the effective use of social networks. Research methods included scientific-theoretical analysis, comparative study, and synthesis based on L. Vygotsky's theory of cultural development, L. Festinger's social comparison theory, and A. Bandura's social learning and cognitive load theories. The results indicate that while social networks foster visual thinking and rapid information acquisition, they also lead to divided attention, superficial thinking, dopamine dependency, depressive states, and a weakening of real-life communication. In conclusion, the impact of social networks is dual-natured; the primary issue lies not in the platforms themselves, but in the culture of their usage. Fostering digital literacy, critical thinking, and the ability to use time consciously among young people within the education system is a pressing task.

Key words: social networks, psychological development, youth, internet, communication, virtual environment, youth psychology, digital literacy, cognitive processes, divided attention, emotional state, psychological dependence, dopamine system, social comparison, social learning theory, cognitive load, communication skills, virtual identity, critical thinking, digital culture, mental health.

Аннотация: В статье анализируется роль социальных сетей в жизни современной молодежи, а также их положительное и отрицательное влияние на психологическое развитие личности. Цель исследования – всестороннее изучение воздействия виртуальной среды на когнитивные процессы, эмоциональное состояние и социальные навыки подростков и молодежи, а также разработка психологических рекомендаций по эффективному использованию социальных сетей. Методология исследования включала научно-теоретический анализ, сравнительный метод и синтез данных на основе теории культурного развития Л. Выготского, теории социального сравнения Л. Фестингера, а также теорий социального научения и когнитивной нагрузки А. Бандуры. Результаты исследования показывают, что, хотя социальные сети способствуют развитию визуального мышления и быстрому усвоению информации, они также приводят к рассеиванию внимания, поверхностному мышлению, дофаминовой зависимости, депрессивным состояниям и ослаблению навыков реального общения. Делается вывод о двойственном характере влияния социальных сетей: основная проблема заключается не в самих платформах, а в культуре их использования. Важной задачей системы образования является формирование у молодежи цифровой грамотности, критического мышления и умения осознанно распоряжаться своим временем.

Ключевые слова: социальные сети, психологическое развитие, молодежь, интернет, коммуникация, виртуальная среда, психология молодежи, цифровая грамотность, когнитивные процессы, рассеянное внимание, эмоциональное состояние, психологическая зависимость, дофаминовая система, социальное сравнение, теория социального научения, когнитивная нагрузка, коммуникативные навыки, виртуальная идентичность, критическое мышление, цифровая культура, психическое здоровье.

KIRISH

XXI asrda raqamli texnologiyalar va kommunikatsiya vositalarining shiddatli rivojlanishi inson hayotining turmush tarzini tubdan o'zgartirdi. Ayniqsa, Instagram, TikTok, Facebook, Telegram kabi ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy yoshlar va o'smirlar kundalik faoliyatining ajralmas qismiga aylandi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, yoshlar kuniga o'rtacha 2–5 soat vaqtini virtual makonda o'tkazmoqda. Bugungi kunda real va virtual muhit o'rtasidagi chegaralarning yo'qolib borishi yoshlarning dunyoqarashi, qadriyatlarini hamda psixik rivojlanish omillarini qayta ko'rib chiqishni va bu jarayonni ilmiy-psixologik jihatdan tadqiq etishni dolzarb masalaga aylantirmoqda.

Ijtimoiy tarmoqlarning jadal ommalashuvi bir tomondan axborot olish va muloqot qilish imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan yoshlar o'rtasida diqqatning bo'linishi, yuzaki fikrlash, psixologik qaramlik, emotsional beqarorlik va real muloqot ko'nikmalarining zaiflashuvi kabi jiddiy psixologik muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Zamonaviy yoshlar psixikasida ro'y berayotgan ushbu ijobiy va salbiy o'zgarishlarni ilmiy manbalar hamda nazariyalar asosida tizimlashtirish va ularning oldini olish mexanizmlarini ishlab chiqish zaruriyati mavjud. Zamonaviy yoshlar psixik rivojlanishida ijtimoiy tarmoqlarning o'rni hamda ta'sirini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilish, virtual muhitning kognitiv, emotsional va ijtimoiy sohalarga ko'rsatadigan ijobiy va salbiy ta'sirlarini aniqlash va yoshlarda raqamli madaniyat hamda ongli foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

1. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar psixikasiga ta'sirini izohlovchi ilmiy-nazariy qarashlar (L. Vygotskiy, L. Festinger, A. Bandura va kognitiv yuklama nazariyalari)ni tahlil qilish va umumlashtirish;
2. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar kognitiv jarayonlariga (diqqat, xotira, fikrlash) ko'rsatadigan ijobiy va salbiy ta'sirlarini aniqlash;
3. Virtual muhitning yoshlar emotsional-ruhiy holatiga (dofamin qaramligi, depressiv simptomlar, o'z-o'zini baholash) ta'sir etuvchi omillarni o'rganish;
4. Ijtimoiy tarmoqlarning kommunikativ faoliyat va ijtimoiy moslashuv jarayonlaridagi rolini baholash;
5. Yoshlarda raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash va ijtimoiy tarmoqlardan me'yorida foydalanish madaniyatini rivojlantirish yo'llarini asoslab berish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy yoshlarning psixik rivojlanishida ijtimoiy tarmoqlarning ahamiyati psixologiya, pedagogika va kommunikatsiya sohalaridagi ilmiy tadqiqotlarda keng o'rganilmoqda. Mazkur masalaning nazariy asoslarini tushuntirishda L. S. Vygotskiy, L. Festinger, A. Bandura kabi olimlarning qarashlari, shuningdek, raqamli muhitning kognitiv va emotsional jarayonlarga ta'sirini o'rgangan zamonaviy tadqiqotchilarning ilmiy ishlari muhim o'rin tutadi.

L. S. Vygotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasiga ko'ra, shaxsning psixik rivojlanishi ijtimoiy munosabatlar, muloqot va madaniy vositalar orqali shakllanadi. Ushbu nazariya nuqtayi nazaridan ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy yoshlarning muloqot qilish, axborot almashish va ijtimoiy tajribani o'zlashtirish jarayonlariga ta'sir ko'rsatuvchi raqamli vosita sifatida talqin qilinishi mumkin.

L. Festinger tomonidan ishlab chiqilgan ijtimoiy taqqoslash nazariyasida inson o'z qobiliyatlari va qarashlarini boshqalar bilan solishtirish orqali baholashi ta'kidlanadi. Mazkur yondashuv ijtimoiy tarmoqlarda yoshlarning boshqa foydalanuvchilarning tashqi ko'rinishi, muvaffaqiyati va turmush tarzini kuzatishi natijasida yuzaga keladigan psixologik jarayonlarni tushuntirish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, doimiy ijtimoiy taqqoslash ayrim yoshlarda o'z-o'zini baholash, emotsional holat va hayotdan qoniqish darajasi bilan bog'liq qiyinchiliklarni kuchaytirishi mumkin.

A. Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasiga ko'ra, inson xulq-atvorni kuzatish, taqlid qilish va boshqalarning faoliyati natijalarini baholash orqali o'zlashtiradi. Ushbu nazariya ijtimoiy tarmoqlardagi bloggerlar, influenserlar va turli virtual guruhlarning yoshlar xulq-atvori, qadriyatlarini hamda ijtimoiy munosabatlariga ta'sirini izohlash imkonini beradi. Bunda raqamli muhit ijobiy xulq-atvor namunalari o'zlashtirish bilan birga, ayrim nomaqbul xatti-harakatlarga taqlid qilish ehtimolini ham yuzaga keltirishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy ijtimoiy tarmoqlar muhitida faoliyat yurituvchi yoshlar va o'smirlarning psixik rivojlanish jarayoni. Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish jarayonida yoshlar kognitiv, emotsional va ijtimoiy-psixologik sohalarda namoyon bo'ladigan xususiyatlar hamda o'zgarishlar. Ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar psixikasiga ta'siri faqat biryozlama (salbiy yoki ijobiy) emas, balki kompleks hodisa ekanligi klassik va zamonaviy psixologik nazariyalar (L. Vygotskiyning madaniylashuv, L. Festingerning ijtimoiy taqqoslash va A. Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyalari) integratsiyasi asosida ilmiy jihatdan asoslandi; shuningdek, asosiy muammo texnologiyalarda emas, balki ulardan foydalanish madaniyatida ekanligi aniqlanib, ta'lim tizimida raqamli savodxonlik va tanqidiy fikrlashni shakllantirishning psixologik mexanizmlari ko'rsatib berildi. Yuqoridagi bu kabi nazariyalar ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar psixikasiga ko'p qirrali ta'sirni tushuntirishga yordam beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ijtimoiy tarmoqlarning kognitiv rivojlanishga ta'siri. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlardan faol foydalanish:

- **Ijobiy jihatlar:** tezkor axborot qabul qilish qobiliyatini oshiradi, multitasking (bir vaqtning o'zida bir nechta ish qilish) ko'nikmasini rivojlantiradi, vizual tafakkurni kuchaytiradi.
- **Salbiy ta'sirlari:** diqqatning parchalanishi, chuqur fikrlashning pasayishi, yuzaki bilim olishga odatlanish. Masalan, tadqiqotlarga ko'ra, uzoq vaqt qisqa video, kontent ko'rish diqqatni jamlash davomiyligini sezilarli darajada kamaytiradi.

Emotsional va psixologik holatga ta'siri. So'nggi yillarda o'tkazilgan tadqiqotlar ijtimoiy tarmoqlar bilan ruhiy salomatlik o'rtasida bevosita bog'liqlik borligini ko'rsatmoqda. 2019-yilda AQSHda o'tkazilgan tadqiqotda ijtimoiy tarmoqlardan kuniga 3 soatdan ko'p foydalanadigan yoshlar orasida depressiv simptomlar 2 barobar ko'p uchrashi aniqlangan. Ijtimoiy tarmoqlarda "like" va "comment" tizimi dofamin ajralishini rag'batlantirib, psixologik qaramlikni shakllantiradi.

Ijtimoiy rivojlanishga ta'siri. Ijtimoiy tarmoqlar yoshlarning kommunikativ faoliyatini yangi bosqichga olib chiqadi.

- **Ijobiy jihatlar:** global muloqot imkoniyati, ijtimoiy faollik oshishi, o'z fikrini erkin ifoda etish.
- **Salbiy jihatlar:** real hayotdagi ko'nikmalarning zaiflashuvi, yolg'izlik hissining ortishi, virtual identitet muammosi.

Ba'zi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlardan haddan tashqari foydalanish real ijtimoiy aloqalarni qisqartiradi. Ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy yoshlarning psixik rivojlanishida hal qiluvchi omillardan biriga aylanib ulgurdi. Chunki bugungi kunda yoshlar uchun real va virtual muhit o'rtasidagi chegaralar tobora noaniq bo'lib bormoqda. Natijada ularning dunyoqarashi, qadriyatlarini va o'zini anglash jarayoni ko'p jihatdan aynan ijtimoiy tarmoqlar orqali shakllanmoqda. Shuni alohida ta'kidlash joizki, ijtimoiy tarmoqlarni mutlaq zararli yoki mutlaq foydali deb baholash noto'g'ri yondashuv hisoblanadi. Masalan, YouTube yoki Instagram kabi platformalar bir tomondan yoshlarning kreativligini rivojlantirsa, ikkinchi tomondan ularni yuzaki fikrlarga va doimiy taqqoslashga undashi mumkin.

Asosiy muammo ijtimoiy tarmoqlarning o'zida emas, balki ulardan foydalanish madaniyatining yetarli darajada shakllanmaganidir. Agar yoshlar ijtimoiy tarmoqlardan maqsadli, tanqidiy va me'yorida foydalansa, ular kuchli rivojlanish vositasiga aylanishi mumkin. Aks holda esa bu vosita psixologik bosim, qaramlik va ijtimoiy izolyatsiyaga olib kelishi ehtimoli yuqori. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, men yoshlarning psixik rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun nafaqat texnologiyalarni rivojlantirish, balki raqamli savodxonlik va psixologik madaniyatni oshirishni ham ustuvor vazifa deb hisoblayman. Ayniqsa, ta'lim tizimida ijtimoiy tarmoqlardan to'g'ri foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

L. Festingerning "Ijtimoiy taqqoslash nazariyasi": Insonlar o'z imkoniyatlari, yutuqlari va tashqi ko'rinishini boshqalar bilan solishtirish orqali o'z-o'zini baholaydi. Ijtimoiy tarmoqlarda (masalan, Instagram) foydalanuvchilar ko'pincha o'z hayotining faqat eng ideal, muvaffaqiyatli va jozibador momentlarini namoyish etishadi. Bu esa yoshlarda doimiy subyektiv solishtirish jarayonini keltirib chiqarib, o'z-o'zini past baholash va o'z hayotidan qanoatlanmaslik hissini kuchaytiradi.

Darhaqiqat, ijtimoiy tarmoqlarda foydalanuvchilarning deyarli barchasi o'z hayotining eng quvonchli, baxtli hamda yutuqlarini qo'yib borishadi. Shunga o'xshash holatlarda hozirgi yoshlar, qolaversa, o'rta yoshdagi insonlar bunaqa kontentlarni ko'rganda o'zini past baholashi yuqori ko'rsatkichga chiqadi. Buning oqibatida o'ziga past nazarda qarash, o'zini kamsitish, o'zidan qoniqmaslik holatlarini kuzatishimiz mumkin.

A. Banduraning "Ijtimoiy o'rganish nazariyasi": Yoshlar va o'smirlar xulq-atvor modellarini bevosita kuzatish va taqlid qilish orqali o'zlashtiradi. Virtual muhitdagi mashhur blogerlar, inflyuenserlar va trendlar yoshlar uchun ideal namuna rolini o'ynab, ularning qadriyatlarini, dunyoqarashi va xulq-atvor stereotiplarini shakllantiradi.

"Kognitiv yuklama nazariyasi": Insonning ishchi xotirasi muayyan hajmdagi axborotni qayta ishlash imkoniyatiga ega. Ijtimoiy tarmoqlardagi uzluksiz, rang-barang va tarqoq axborot oqimi kognitiv resurslarni tezda toliqtirib, diqqatni jamlash qobiliyatini zaiflashtiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy yoshlarning psixik rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Ular kognitiv, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga bir vaqtning o'zida ijobiy va salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun yoshlarni raqamli madaniyatga o'rgatish, ularda tanqidiy fikrlashni shakllantirish va ijtimoiy tarmoqlardan ongli foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biridir.

Ushbu tadqiqotda zamonaviy yoshlar psixik rivojlanishida ijtimoiy tarmoqlarning o'rni va ta'sir doirasi klassik hamda zamonaviy psixologik nazariyalar asosida atroflicha tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida virtual muhit yoshlarning kognitiv jarayonlari, emotsional-ruhiy holati va ijtimoiy-kommunikativ ko'nikmalariga bir vaqtning o'zida ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatuvchi murakkab omil ekanligi o'z tasdig'ini topdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nishanova, Z. T., & Kamilova, N. G. (2018). Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya. Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti. (Yosh davrlari va psixik rivojlanishning mahalliy o'quv-metodik bazasi).
2. G'oziyev, E. G'. (2010). Umumiy psixologiya. Toshkent: Universiteti nashriyoti. (Kognitiv jarayonlar: diqqat, xotira va tafakkur psixologiyasining nazariy asoslari).
3. Bandura, A. (1977). Social Learning Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. (Ijtimoiy o'rganish va taqlid nazariyasi).
4. Sweller, J. (1988). Cognitive Load During Problem Solving: Effects on Learning. Cognitive Science, 12(2), 257–285. (Kognitiv yuklama va diqqat masalalariga bag'ishlangan ilmiy ish).
5. Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2018). Associations between screen time and lower psychological well-being among children and adolescents: Evidence from a population-based study. Preventive Medicine Reports, 12, 271–283. (Ijtimoiy tarmoqlar, depressiv simptomlar va ruhiy salomatlik bo'yicha empirik tadqiqot).
6. Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2017). Social Networking Sites and Addiction: Ten Lessons Learned. International Journal of Environmental Research and Public Health, 14(3), 311. (Ijtimoiy tarmoqlarga psixologik va neyronal qaramlik tahlili).

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.